

Силабус курсу Агроекологія

Освітній ступінь – бакалавр
Галузь знань: 10 Природничі науки
Спеціальність: 101 Екологія
Освітньо-наукова програма «Екологія»
Кількість кредитів – 4

Рік підготовки, семестр – 2 рік, III семестр

Компонент освітньої програми: вибірковий

Дні занять: вівторок, 11.10-12.30, ауд. 155
Консультації: понеділок, 12.45, ауд. 158

Мова викладання: українська

Керівник курсу

канд. географ.наук, доц. **Барна Ірина Миколаївна**

Контактна інформація irynabarna@tnpu.edu.ua; 0352-43-61-54

Опис дисципліни

Не можливо уявити прогресивний розвиток людського соціуму без аграрного виробництва, продукція якого забезпечує фізичне існування людського організму. Ведення сільського господарства у різні епохи антропогенезу відбувалось з використанням різних підходів на основі різного поєднання засобів праці, проте завжди обумовлювалось особливостями ґрунту на оброблюваних територіях. Екологічний досвід, сформований впродовж тривалого часу, доводить, що існування будь-якої цивілізації визначалось потенційною здатністю ґрунтів задовільнити потреби у продуктах харчування.

З огляду на це, навчальна дисципліна «Агроекологія» займає важливе місце у структурі навчальних дисциплін студентів спеціальності «Екологія» та спрямована на теоретичну і практичну підготовку студентів як конкурентоспроможних фахівців у сфері забезпечення екологічної безпеки, складовою якої є збереження якісних характеристик ґрунтів, що визначають родючість ґрунтів як умову реалізації продовольчої безпеки держави.

Зміст дисципліни «Агроекологія» розроблено на основі відповідних положень щодо підготовки фахівців у сфері екології, норм та традицій вищої університетської освіти, а також профілю освітньо-професійної програми.

Навчальний контент

	Темати	Результати навчання
	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Основи агроекології	
1	ТЕМА 1. Агроекологія, її предмет і завдання	Знати: ✓ предметну та об'єктну галузь агроекології; ✓ типи та види агроекосистем; ✓ закони функціонування агроекосистем; ✓ особливості ґрунтоутворення з позиції агровиробництва; ✓ види та особливості застосування мінеральних та органічних добрив; ✓ екологічні наслідки застосування мінеральних та органічних добрив. Вміти: ✓ проводити аналіз екологічного стану агроекосистем, враховуючи закони їх функціонування; ✓ аналізувати потребу у застосуванні мінеральних та органічних добрив, враховуючи тип ґрунту та особливості винесення з врожаєм поживних елементів з ґрунту;
2	ТЕМА 2. Поняття про агроекосистему та закони її функціонування	
3	ТЕМА 3. Ґрунт і ґрунтоутворення	
4	ТЕМА 4. Агрофітоценоз та зооценоз	
5	ТЕМА 5. Мінеральні добрива та охорона ґрунтів	
6	ТЕМА 6. Органічні добрива	
7	ТЕМА 7. Інтенсивна хімізація землеробства і проблеми агроекології	

		✓ здійснювати аналіз рівня хімізації землеробства.
	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Ґрунтові деградації та їх профілактика	
5	ТЕМА 8. Види деградацій, що руйнують ґрунтовий покрив	Знати: ✓ класифікацію видів деградацій, що руйнують ґрунтовий покрив; ✓ причини втрати родючості ґрунту та шляхи її профілактики; ✓ суть, причини та шляхи здійснення меліоративних заходів під час обробітку ґрунту; ✓ екологічні наслідки застосування хімічних речовин для відновлення родючості, боротьби з бур'янами чи шкідниками та хворобами; ✓ альтернативні способи та речовини для відновлення родючості, боротьби з бур'янами чи шкідниками та хворобами; ✓ екологічні наслідки застосування пестицидів, у тому числі їх вплив на біорізноманіття в агроєкосистемах. Вміти: ✓ встановлювати видів деградацій, що руйнують ґрунтовий покрив; ✓ пропонувати заходи для профілактики втрати родючості ґрунту; ✓ здійснювати аналіз забруднення ґрунтів добривами та пестицидами; ✓ пропонувати альтернативні шляхи ведення землеробства з метою запобігання втраті родючості, хімізації, збереження біорізноманіття в агроєкосистемах.
6	ТЕМА 9. Профілактика втрати родючості ґрунту	
7	ТЕМА 10. Меліорація ґрунтів	
8	ТЕМА 11. Хімізація землеробства і біосфера: альтернативи і перспективи	
9	ТЕМА 12. Збереження біорізноманіття в агроєкосистемах	

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
ЗК 02	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій
ФК 14	Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування
ФК 15	Здатність до критичного осмислення основних теорій, методів та принципів природничих наук.
ФК 20	Здатність проводити екологічний моніторинг та оцінювати поточний стан навколишнього середовища
ФК 21	Здатність обґрунтовувати необхідність та розробляти заходи, спрямовані на збереження біорізноманіття

Формування програмних результатів навчання

Індекс в матриці ОП	Програмні результати навчання
ПРН 02	Розуміти основні екологічні закони, правила і принципи охорони довкілля та природокористування
ПРН 03	Розуміти основні концепції, теорії та практичні проблеми в галузі природничих наук, що необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування

ПРН 05	Знати концептуальні основи моніторингу та нормування антропогенного навантаження на довкілля
ПРН 07	Розв'язувати проблеми у сфері захисту навколишнього середовища із застосуванням загальноприйнятих та/або стандартних підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду

Літературні джерела

Основні

1. Агроекологічна оцінка мінеральних добрив та пестицидів / В.П.Патика, В.М.Макаренко, Л.І.Моклячук, Л.П.Середа та ін. К.: Основа, 2005. 300 с.
2. Агроекологія: Навч. посібник / М.М.Городній, М.К.Шикула, І.М.Гудков та ін.; За ред. М.М.Городнього. К.: Вища шк., 1993. 416с.
3. Агроекологія: Навч. посібник / О.Ф. Смаглій, А.Т. Кардашов, П.В. Литвак та ін. К.: Вища освіта, 2006. 671 с.
4. Агроекологія: Посібник / А.М.Фесенко, О.В.Солошенко, Н.Ю.Гаврилович, Л.С. Осипова, В.В. Безпалько, С.І. Кочетова; за ред. О.В.Солошенка, А.М. Фесенко. Харків:, 2013. 291 с.
5. Агроекологія: теорія та практикум / Писаренко В.М., Писаренко П.В. та ін.; Під заг. ред. В.М.Писаренка. Полтава: ІнтерГрафіка, 2003. 318 с.
6. Агросфера України у ХХІ столітті О. Созінов [Електронний ресурс] // Вісник НАН України. 2001. № 10. Режим доступу: [http:// www.visnyk-nanu.kiev.ua/2001-10/3.htm](http://www.visnyk-nanu.kiev.ua/2001-10/3.htm)
7. Біологічне рослинництво: Навчальний посібник / Ред. О.І.Зінченко. К.: Вища школа, 1996. 239с.
8. Відтворення родючості ґрунтів у ґрунтозахисному землеробстві / За заг. ред. проф. М.К.Шикули. Оранта, 1998. 680 с.
9. Ґрунтозахисна біологічна система землеробства в Україні / За заг. ред. проф. М.К. Шикули. Оранта, 2000. 390 с.
10. Довідник з агролісомеліорації / За ред. П.С.Пастернака. К.: Урожай, 1988. 288 с.
11. Екологічні проблеми землеробства / І.Д. Примака, Ю.П. Манько, Н.М. Рідей та ін. / За ред. І.Д. Примака. К.: Центр учбової літератури, 2010. 456 с.
12. Екологічні проблеми землеробства. Підручник / За ред. В.П.Гудзь. Житомир: Вид-во «Житомирський національний агроекологічний університет», 2010. 708 с.
13. Інтегрована система захисту зернових культур від шкідників, хвороб та бур'янів / А.К.Ольховська-Буркова, Ж.П.Шевченко, Є.М.Лук'янова, Є.П.Ковальський / За ред. А.К.Ольховської-Буркової. К.: Урожай, 1996. 280 с.
14. Кучерявий В.П. Фітомеліорація. Львів: Світ, 2003. 540 с.
15. Методичні рекомендації з комплексної агроекологічної оцінки земель сільськогосподарського призначення / За ред. канд. с.-г. наук О.О. Ракоїд. К.: Логос, 2008. 51с.

Допоміжна

1. Грімко В.Д. Нові природоохоронні технології і підходи до вирішення екологічних проблем у сільському господарстві // Газета «Союз». Дніпропетровськ. 2003.№ 12. С.12-25.
2. Джигирей В.С., Сторожук В.М., Яцюк Р.А. Основи екології та охорона навколишнього середовища. Львів: Афіша, 2000. 272 с.
3. Зінченко О.І., Салатенко В.Н., Білоножко М.А. Рослинництво. К.: Аграрна освіта, 2003. 591с.
4. Литвак П. В., Малиновський А. С. та ін. Екологія та рослинництво. Житомир: Полісся, 2001. 230 с.
5. Пономаренко С.П. Біостимуляція в рослинництві. Український прорив // Зб. наук. праць Уманського держ. аграр. університету «Основи формування продуктивності сільськогосподарських культур за інтенсивних технологій вирощування». Умань, 2008. С. 44-51.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час тестів, складання екзамену

заборонені (у т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.

- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Модуль 1 (теми 1-7) усне опитування, тести, завдання	42
Модуль 2 (теми 8-12) усне опитування, тести, завдання	30
Проект (теми 1-12)	8
Екзамен теми (1-12) – тести, завдання	20

До Силабусу також готуються матеріали навчально-методичного комплексу:

- 1) навчальний контент (розширений план лекцій);
- 2) тематика та зміст практичних робіт;
- 3) зміст індивідуально-дослідницького завдання (проєкту);
- 4) завдання для підсумкового контролю (екзаменаційний тест);
- 5) електронне навчання в системі MOODLE.